

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Гаркуши Олексія Юрійовича на тему: «Механізм регулювання розвитку виноробної галузі України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертації. Виноградарство України – традиційна, найбільш ефективна та високоприбуткова галузь сільськогосподарського виробництва. Разом з тим, рівень розвитку виноградарства в Україні значно поступає світовому рівню. Серед найбільш гострих проблем вітчизняного виноробства слід назвати: невідповідність обсягів виробництва винограду технічних сортів потребам виноробства; невідповідність сортового складу виноградних насаджень вимогам виноробства; підвищену собівартість і недостатню конкурентоздатність столового винограду та вітчизняної виноробної продукції не тільки на зовнішньому, але й на внутрішньому ринках; недосконалість нормативно-правового забезпечення і слабкість програмних засобів регулювання розвитку тощо. Тому сьогодні виноробна галузь України нагально потребує не тільки залучення великих інвестицій, інноваційно-інвестиційного зміцнення матеріально-технічної бази, впровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, але й надання державної підтримки у ключових напрямках змін, особливо – з урахуванням вимог СОТ. Забезпечення довготривалого збалансованого розвитку виноробної галузі України вимагає поглиблення теоретичних, методичних, організаційних положень і підходів до удосконалення механізму регулювання галузі на основі сучасних методів, форм і інструментарію впливу держави на розвиток виноробства, що і зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи Гаркуши Олексія Юрійовича.

Зв'язок теми дисертації з науковою тематикою Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського МОН України

(теми «Стратегічний потенціал ринку продовольчих товарів у регіоні», номер держреєстрації 0107U006163 і «Соціально-економічні проблеми адаптації суб'єктів реального сектору в сучасних умовах», номер держреєстрації 0109U005226) додатково свідчить про важливість і своєчасність теми дисертації Гаркуши О.Ю. для національної економіки України.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень.

Дослідження, виконане О. Ю. Гаркушею, характеризується використанням сукупності як загальнонаукових методів (наукова абстракція, аналіз, синтез, узагальнення), так і специфічних методів (факторний аналіз, імітаційне моделювання, експертне оцінювання, методи непараметричної статистики, ситуаційний та процесний підходи), що робить отримані теоретичні і практичні результати обґрунтованими та достовірними. Науково коректне застосування автором такого комплексу методів дозволило йому вирішити поставлені завдання і отримати наукову новизну.

Обґрунтованість отриманих дисертантом результатів забезпечується також обсягом опрацьованих наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем розвитку виноробної галузі України, державного регулювання галузей економіки, а також нормативно-правових актів України та країн світу, довідкових та інформаційних видань професійних організацій, Інтернет-ресурсів. Огляд списку використаних джерел дозволяє зробити висновок про глибину дослідження інформаційних джерел за обраною проблематикою, достатню обґрунтованість отриманих висновків та рекомендацій.

До найбільш вагомих результатів дисертації слід віднести наступні:

- розвинуто понятійно-категоріальний апарат економіки галузі за рахунок визначення понять адаптивності, збалансованості і результативності розвитку виноробної галузі (с. 26-28);

- обґрунтовано необхідність синтезу ситуаційного та процесно-функціонального підходів до удосконалення механізму регулювання розвитку галузі (с. 57-61);
- запропоновано методичні положення визначення коефіцієнту «бета» чутливості розвитку підприємств виноробної галузі до змін зовнішнього середовища та їх згортання у загальногалузевий показник (с. 94-98);
- запропоновано методичний підхід до вибору базової стратегії розвитку галузі з урахуванням рівня збалансованості розвитку за видами бізнес-процесів (с. 151-169)

Ступінь наукової новизни отриманих результатів. Проведене дисертаційне дослідження дозволило автору *розвинути* теоретичні засади регулювання розвитку виноробства, конкретизувавши предметно-об'єктну область регуляторного впливу і систематизувавши специфічні чинники галузевого розвитку (с. 37-39, с. 44-46) на основі чого в роботі *вперше* були обґрунтовані концептуальні положення щодо регулювання розвитку виноробної галузі України на основі процесно-функціонального підходу і визначення рівня адаптивності, збалансованості та результативності розвитку галузі (с. 56-61).

У межах авторської концепції в роботі *розвинуто* напрями регулювання виноробної галузі з орієнтацією на підвищення рівнів адаптивності і збалансованості її розвитку (с. 73-77). Заслужують на увагу *удосконалени* в дисертації методичні засади кількісного визначення рівнів адаптивності і збалансованості розвитку виноробної галузі, які передбачають використання сучасних наукових методів аналізу, зокрема: таксономічного аналізу, МАІ, рангової кореляції, матричного аналізу (с. 84-92, 95-98, 101-110).

Отримані автором теоретико-методичні й аналітичні результати дозволили *удосконалити* механізм регулювання розвитку виноробства в Україні за рахунок удосконалення інструментарію державного регулювання і трансформації

структурно-функціональних зв'язків між його елементами (с. 120-131). Для ефективної реалізації зазначеного механізму в роботі розроблені положення щодо сценарно-імітаційного моделювання і структурно-ієрархічного аналізу умов розвитку виноробної галузі (с. 151-158), завдяки чому *удосконалено* методичний підхід до збалансованості галузевого розвитку. Автором *розвинуто* комплекс стратегічних пріоритетів організаційно-економічних трансформації у виноробній галузі на основі удосконалення адміністративних і податкових важелів регулювання галузевого розвитку (с. 164-169).

Значення отриманих в дисертації результатів для науки та господарчого комплексу. Наукове значення результатів дисертаційного дослідження О.Ю. Гаркуши полягає у поглибленні теоретичних основ регулювання розвитку виноробної галузі України, удосконаленні і розвитку методичних підходів, методів і інструментарію аналізу, моделювання і кількісного оцінювання параметрів галузевого розвитку, обґрунтування його перспективних напрямів з урахуванням поточного стану і виявлених тенденцій.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблені О.Ю. Гаркушею рекомендації можуть бути використані як організаційно-методична основа для забезпечення збалансованого розвитку галузі та її окремих підприємств на основі підвищення рівня адаптивності до мінливих зовнішніх умов господарювання.

Практична значущість отриманих в дисертації результатів додатково підтверджується тим, що вони використовуються як у діяльності органів державного регулювання економіки (Департамент економіки Донецької обласної державної адміністрації), так і корпоративних структур і окремих підприємств виноробної галузі (Українська корпорація по виноградарству і виноробній промисловості України «Укрвинпром», ПрАТ «АРТЕМІВСЬК-ВАЙНЕРІ», ДП «Харківський завод шампанських вин», а також у навчальному процесі у Донецькому національному університеті економіки і торгівлі

ім. М. Туган-Барановського», що підтверджено довідками, представленими у додатках до дисертації.

Оцінка повноти викладення положень дисертаційної роботи в опублікованих працях і авторефераті. За результатами дослідження автором опубліковано 11 наукових праць, серед яких 1 розділ колективної монографії, п'ять статей у наукових фахових виданнях України, чотири публікації у матеріалах наукових конференцій і одна – у іншому виданні. Сформульовані в дисертації положення, висновки і рекомендації одержали в опублікованих працях автора достатньо повне висвітлення.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертації, структура автореферату відповідає структурі роботи. Текст автореферату не містить інформації, яка не розглянута в роботі.

Дискусійні положення та зауваження до роботи. В цілому позитивно оцінюючи дисертацію О.Ю. Гаркуши, слід, однак, зробити кілька зауважень до її змісту.

1. В таблиці 2.14 дисертації (с. 98) представлено інтерпретацію значень коефіцієнту адаптивності та визначення виду розвитку підприємства в умовах зростання і в умовах скорочення ринку. Подаючи в авторефераті суть методичного підходу до оцінки адаптивності розвитку виноробної галузі (рис. 3, с. 10), автор не вказує ринкові умови, що ускладнює тлумачення змісту показника адаптивності.

2. Інтерпретація значень коефіцієнту збалансованості розвитку підприємств виноробної галузі та визначення виду розвитку, які автор подає у табл. 2.17 (с. 110 дисертації), не передбачає ситуацію, коли коефіцієнти збалансованості розвитку виробничо-технологічних, фінансових та маркетингових бізнес-процесів попадають у різні інтервали значень, тому залишилося не зовсім зрозумілим, до якого виду розвитку слід відносити такі випадки.

3. На с. 114 дисертації автором представлена матриця визначення рівня прогресивності розвитку підприємств виноробної галузі на основі рівня збалансованості і напрямку розвитку (зростання, незмінність, скорочення), що є досить перспективним результатом для характеристики стану галузі і тенденцій її розвитку. Однак у подальшому автор не приділив йому належної уваги і не розкрив його наукового і прикладного потенціалу.

4. Рекомендації методичного характеру, викладені в дисертації, значно посилюють аналітичне обґрунтування прийняття рішень щодо регулювання розвитку виноробної галузі України. Разом з тим, посилення кадрового забезпечення цього процесу в роботі не отримало належного відображення.

5. Визначаючи комплекс стратегічних пріоритетів регулювання розвитку виноробної галузі (с. 164-169, 174-175 дисертації, с. 15, 17 автореферату), автор припустився певної термінологічної неточності. Подолання обмеженості внутрішнього ринку, зростання міжнародної конкурентоспроможності і вихід на нові ринки; підвищення якості вин та забезпечення чіткої класифікації їх видів і відповідних технічних вимог і інше, вказане автором, на наш погляд, доцільно було б визначити як цілі і завдання регулювання розвитку виноробної галузі.

Разом з тим, висловлені зауваження не носять принципового характеру і не зменшують її наукової та практичної цінності.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. Дисертаційна робота Гаркуши Олексія Юрійовича на актуальну для національної економіки тему: «Механізм регулювання розвитку виноробної галузі України» є повним і завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе наукове і практичне завдання щодо розвитку теоретичних і концептуальних положень та організаційно-методичних засад удосконалення механізму регулювання розвитку виноробної галузі України на основі підвищення його адаптивності і збалансованості. Результати дисертації характеризуються науковою новизною і практичною значущістю. Тема та зміст дисертації відповідають паспорту

спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, а також вимогам п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою КМ України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Гаркуша Олексій Юрійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту та права

Миколаївського міжрегіонального

інституту розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнародний

університет розвитку людини «Україна»,

доктор економічних наук, професор

О.М. Гаркуша

Підпис завідувача кафедри менеджменту та права Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Гаркуша О.М. засвідчує
Славацький В.П. Карпенко Т.С.